

JURISPRUDÈNCIA DEL TRIBUNAL CONSTITUCIONAL

Primer semestre de 2022

Agustí Pou Pujolràs*

Resum

El text recull el comentari de les resolucions del Tribunal Constitucional que afecten els usos i els drets lingüístics i el règim jurídic de la llengua.

Paraules clau: jurisprudència; Tribunal Constitucional; dret lingüístic; llengua oficial; pluralisme lingüístic.

JURISPRUDENCE BY THE SPANISH CONSTITUCIONAL COURT

First half of 2022

Abstract

This article summarises the main language law-related milestones in the jurisprudence of the Spanish Constitutional Court during the first half of 2022.

Keywords: jurisprudence; Spanish Constitutional Court; linguistic law; official language; linguistic pluralism.

---

* Agustí Pou Pujolràs, professor associat de filologia catalana de la Universitat de Barcelona. agustipou@ub.edu

Citació recomanada: Pou Pujolràs, Agustí. (2022). Jurisprudència del Tribunal Constitucional. Primer semestre de 2022. *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, 78, 322-329. <https://doi.org/10.2436/rld.i78.2022.3891>

En la crònica jurisprudencial corresponent al primer semestre de l'any 2022 es localitzen cinc sentències que, amb una rellevància desigual, tracten sobre la matèria lingüística. Tot i la proximitat temporal, en algunes d'aquestes resolucions s'observen criteris interpretatius no sempre coincidents en qüestions que presenten concomitàncies materials.

En primer lloc, la STC 41/2022 estableix doctrina sobre la qüestió poc analitzada fins ara per la jurisprudència constitucional relativa a la traducció escrita de les actuacions judicials en el cas de persones que no saben o no comprenen la llengua del tribunal. L'òrgan constitucional hi precisa l'abast del dret de traducció de les actuacions essencials del procediment judicial, en el marc de l'article 24 de la Constitució, i tenint en compte les novetats introduïdes en la Llei d'enjudiciament criminal per la Llei orgànica 5/2015, de 27 d'abril, de transposició de la Directiva 2010/64/UE, de 20 d'octubre de 2010, relativa al dret a interpretació i a traducció en els processos penals. El recurs el planteja un ciutadà d'origen xinès resident a la demarcació de Barcelona, que havia estat condemnat penalment en doble instància. La Sentència inclou també referències a l'afectació negativa dels drets dels presos durant la pandèmia de COVID-19.

La comprensió generosa o expansiva del dret a la traducció en la primera sentència contrasta amb l'aproximació més restrictiva al dret a intèrpret de les STC 45/2022 i 47/2022, dictades en els recursos d'empara interposats contra la denominada Sentència del procés (STS 459/2019, de 14 d'octubre) per Oriol Junqueras i Raül Romeva i Joaquim Forn, respectivament. El Tribunal Constitucional (en endavant, TC) hi rebutja les al·legacions sobre la vulneració del dret a un procés amb totes les garanties pels obstacles que van impedir els acusats i els testimonis expressar-se en català durant el judici. Així doncs, es reitera la doctrina fixada en les precedents STC 121 i 122/2021, ambdues del 2 de juny, dictades en els recursos d'emparament interposats per Jordi Sánchez i Jordi Cuixart en contra de la mateixa Sentència del TS, en què ja es rebutjava la vulneració de drets lingüístics vinculats als drets fonamentals de l'article 24 de la Constitució (vegeu la crònica del Tribunal Constitucional del núm. 77 de la *Revista de Llengua i Dret*, p. 244-247). A diferència de la precitada STC 41/2022, en aquest supòsit no s'atribueix cap rellevància al contingut de l'esmentada Directiva 2010/64/UE, que estableix la prioritat de la interpretació simultània en els processos penals i condiona l'ús de la interpretació consecutiva a una falta de mitjans personals o materials del tribunal. La Sentència tampoc extreu cap conseqüència, en aquest àmbit, del fet que la llengua dels processats sigui una llengua oficial reconeguda estatutàriament en el marc de l'article 3 de la Constitució.

A l'últim, també al·ludeixen a aspectes lingüístics la STC 24/2022, de 23 de febrer, dictada en un recurs d'empara del grup parlamentari Ciutadans contra diversos acords de la Mesa de la Diputació permanent i del Parlament de Catalunya d'admissió de propostes de resolució presentades en el marc d'un debat "sobre la situació política creada per la crisi de la monarquia espanyola", i la STC 38/2022, d'11 de març, en el recurs d'empara del Grup Mixt i la parlamentària electa pel partit Vox en el Parlament Basc contra resolucions de la Mesa que desestimen diverses sol·licituds relatives a la denominació del grup mixt i la seva participació en l'activitat parlamentària. Ambdós supòsits tenen en comú que s'al·lega el dret a l'exercici del càrrec públic representatiu (*o ius in officium*) dels parlamentaris de l'article 23.2 de la Constitució.

Amb tot, només dins la STC 38/2022 la qüestió lingüística assoleix certa rellevància, en la mesura que permet palesar dues visions divergents en relació amb les implicacions de la doble o múltiple oficialitat en la interpretació de normes que compten amb diferents versions lingüístiques. El plantejament sobre aquesta qüestió de la representació lletrada del Parlament Basc, fonamentat en els criteris interpretatius establerts en el marc de la Unió Europea, és desautoritzat per la majoria del TC, que sembla refusar cap conseqüència que es derivi d'aquest fet en seu constitucional (aquesta posició és matisada pel segon dels vots particulars). En el cas concret, tota l'argumentació de la sentència es basa en la versió castellana del text del Reglament parlamentari, sense atendre l'argument del lletrat del Parlament Basc sobre el significat precís en eusquera d'un terme nuclear del precepte reglamentari concernit.

Diversament, en la referència idiomàtica única de la STC 24/2022 –la qual no és objecte d'un comentari ulterior–, el grup parlamentari recurrent es limita a fer notar que el contingut de les propostes de resolució impugnades, que es ressenya literalment en l'antecedent segon de la Sentència, hi és en la seva versió oficial única, en llengua catalana. Malgrat l'anterior, amb certa contradicció amb els arguments de la Sentència anteriorment citada, en els fonaments jurídics d'aquesta sentència es transcriuen traduïts al castellà diversos

fragments de les resolucions qüestionades, sense que aquesta pràctica es justifiqui dins la Sentència en relació amb la circumstància que la versió oficial dels documents fos en llengua catalana.

[Sentència del Tribunal Constitucional 38/2022, d'11 de març. Recurs d'emparament. Ple. Ponent: Antonio Narváez Rodríguez. BOE núm. 84, de 8 d'abril de 2022.](#)

El Grup Parlamentari Mixt del Parlament Basc i la parlamentària electa pel partit polític VOX –que n'és l'única membre– presenten recurs d'emparament contra diversos acords de la Mesa que denegaven el canvi de denominació del Grup Parlamentari Mixt per passar a anomenar-se Grup Parlamentari VOX o Grup Parlamentari Mixt-VOX i establien les quotes de participació dels diferents grups en les tasques parlamentàries (repartiment del nombre d'iniciatives i temps d'intervenció en els debats). El Tribunal Constitucional estima íntegrament el recurs d'emparament per vulneració del dret a l'exercici de les funcions representatives (*o ius in officium*), protegit per l'article 23.2 de la Constitució. Aquest pronunciament és discutit pels dos vots particulars que té la Sentència. D'una banda, el vot emès pel magistrat Juan Antonio Xiol Ríos, qui no comparteix que la negativa al canvi de nom afecti el nucli de la representació política parlamentària o el dret a la igualtat (en els termes exigibles per entendre que s'ha vulnerat el dret fonamental esmentat) i conclou que, eventualment, l'apreciació del segon motiu del recurs s'hauria d'haver produït per motivació insuficient dels acords de la Mesa pel que fa al canvi de criteri respecte de legislatures anteriors, amb la retroacció conseqüent de les actuacions per tal que la Mesa pogués suplir aquesta mancança; i, d'una altra, el vot dissident signat pels magistrats Cándido Conde-Pumpido Tourón i Ramón Sáez Valcárcel, els quals sostenen que el recurs s'havia de desestimar, atès que el Reglament parlamentari ofereix un marge interpretatiu suficientment ampli per encabir el contingut dels acords impugnats, amb l'esment a la jurisprudència prèvia sobre casos similars.

La qüestió lingüística se suscita, en relació amb el segon motiu d'empara, en les al·legacions formulades pel lletrat del Parlament Basc sobre la interpretació que cal donar a l'article 25.1 del Reglament parlamentari, que té dues versions lingüístiques, en eusquera i en castellà, i que constitueix la disposició que emmarca la determinació dels criteris de participació dels diferents grups en les tasques parlamentàries. Té interès recollir literalment l'apartat corresponent de l'antecedent setè, que recull l'argument del lletrat parlamentari:

Seguidamente, el letrado del Parlamento Vasco señala que el texto en euskera del art. 25.1 RPV utiliza el término “bezalaxe” que “remite más a una participación análoga que idéntica, ya que en tal caso debiera haberse empleado el término ‘bezalakoxe’. Es, por ello que, de una manera más correcta, el texto en euskara se refiere a una actuación análoga y no idéntica en lo que a la participación del Grupo Mixto se refiere”. Pone de manifiesto, en este sentido, que “la STJUE de 15 de noviembre de 2012 TJCE/2012/348 Caso *SIA Kurcums Metal contra Valsts ienermumu Dienests*” señala que “según reiterada jurisprudencia, la formulación utilizada en una de las versiones lingüísticas de una disposición del Derecho de la Unión no puede constituir la única base para la interpretación de dicha disposición; tampoco se le puede reconocer carácter prioritario frente a otras versiones lingüísticas. En efecto, este enfoque sería incompatible con la exigencia de uniformidad en la aplicación del Derecho de la Unión. Así pues, en caso de divergencia entre versiones lingüísticas, la disposición de que se trata debe interpretarse en función de la estructura general y de la finalidad de la normativa en que se integra” (FJ 48 de la indicada resolución del Tribunal de Justicia de la Unión Europea). En apoyo de este planteamiento, cita la STC 83/1986, de 26 de junio, FJ 3, en relación con la interpretación por los órganos judiciales de elementos de los textos legales en dos lenguas cooficiales (en el caso de referencia, catalán y castellano), aplicando en tal caso el art. 3.1 del Código civil.

L'argument es recull en el fonament jurídic novè de la Sentència, on es rebut directament i sense més argumentació que la que suposa afirmar l'oficialitat de la llengua castellana en el País Basc. En efecte, en analitzar el contingut de l'acord de la Mesa que determina la participació dels diferents grups parlamentaris i concreta de manera diferenciada la que correspon al Grup Mixt (pel que fa a iniciatives legislatives i no legislatives, temps d'intervenció en els debats i actes de control parlamentari), el TC descarta conjuntament *ab initio* dos arguments, aparentment de signe molt distint: per una banda, el plantejat en la demanda sobre la pretesa aplicació d'un “cordó sanitari” a la formació de la recurrent, que es qualifica de judici d'intencionalitat política no rellevant en seu constitucional, i, per una altra, l'esmentada al·legació lingüística del lletrat basc. En el paràgraf únic dedicat a ambdues qüestions (lletra e, apartats i i ii del FJ 9), i pel que fa al segon tema, es diu:

[...]. Y (ii) debemos, también, rechazar el argumento del letrado del Parlamento Vasco de que la traducción del euskera al castellano, en lo que se refiere al término “bezalaxe” que aparece incluido en el texto en euskera del art. 25.1 RPV, incluya un significado distinto al de “idéntica” que se recoge en el mismo texto del citado precepto pero expresado en castellano, toda vez que, tanto el euskera como el castellano tienen reconocido “el carácter de lengua oficial en Euskadi” (art. 6.1 EAPV) y el texto en castellano del citado artículo es el que recoge, como texto consolidado en castellano, la edición oficial del reglamento del Parlamento Vasco (<https://www.legebiltzarra.eus/portal/web/eusko-legebiltzarra/conoce-el-parlamento/el-reglamento-del-parlamento-vasco>), de conformidad con lo que dispone, también, el art. 2 RPV, que establece: “[e]l euskera y el castellano son los idiomas oficiales del Parlamento Vasco” (apartado 1) y “[l]as publicaciones oficiales del Parlamento Vasco serán bilingües (apartado 4).

En consecuencia, las apreciaciones que hace el letrado en relación con la traducción más aproximada de aquella palabra del euskera al castellano no pasan de ser meras afirmaciones de parte que este tribunal no puede acoger porque es el propio texto oficial del reglamento el que recoge en castellano el término que estima procedente.

En el passatge transcrit, el TC sembla negar qualsevol transcendència a la presència de dues versions lingüístiques de la norma jurídica aplicable, el Reglament parlamentari. Com s’ha destacat anteriorment, aquesta consideració es basa en l’únic argument del caràcter oficial del castellà a Euskadi. En efecte, com s’observa en el text transcrit, la Sentència obvia qualsevol referència a criteris interpretatius relatius a l’estructura sistemàtica o la finalitat de la norma, distints del criteri merament literal, davant del dubte raonable que la versió en euskera introduïa en un punt clau –en la mesura que afectava el nucli de la controvèrsia plantejada–, això és, la necessitat o no de donar un tracte estrictament igual o equivalent al Grup Mixt i a la resta de grups parlamentaris pel que fa a la participació en distintes tasques parlamentàries.

Es tracta d’una qüestió que centra també el desacord dels vots particulars amb la Sentència i, per consegüent, el menysteniment de l’argument lingüístic o terminològic resta solidesa a l’argumentació de la majoria del Tribunal. Així ho indica, tot i que s’eviti abordar directament l’argument lingüístic adduït, el segon dels vots particulars, en relació amb la possibilitat negada per la majoria del TC de modular les facultats d’intervenció i d’iniciativa del Grup Mixt, especialment quan aquest darrer està integrat per un sol parlamentari:

Según nuestra opinión discrepante, al hacerlo se realiza una interpretación estrictamente literal del párrafo segundo del art. 25.1 RPV, según el cual “[l]a participación del Grupo Mixto en las actividades del Parlamento será idéntica a la de los restantes grupos”. Tal interpretación orilla la estructura y funcionamiento de la Cámara, tal y como el reglamento la establece, y desatiende al resto de normas que regulan la estructura e integración de los representantes electos en grupos parlamentarios. Es, pues, una interpretación asistemática, que rompe con las lógicas de la representación proporcional imperante en nuestro parlamentarismo.

El disenso, en este punto, tiene que ver con la premisa de todo el razonamiento estimatorio, pues no distingue lo que es distinto, e impone un trato igual a lo que no lo es.

Sin que carezca de relevancia la referencia que el letrado del Parlamento vasco ha hecho en este proceso a la diferencia terminológica existente entre la versión en euskera (que exige un trato análogo) y la versión en castellano (que se refiere a un trato idéntico), entendemos que la previsión de trato igual establecida en el art. 25.1 RPV lo que exige es un tratamiento materialmente igual, dado que viene establecida sobre la base hipotética de un Grupo Mixto plural, integrado por representantes de diversas candidaturas que, por sí mismas, no han obtenido la representación electoral exigida para formar un grupo parlamentario propio. Así se deduce de las exigencias establecidas para formarlo, de la interpretación sistemática del precepto aplicado y de la referencia —siempre en plural— que el resto de apartados del art. 25 RPV hace a la necesidad de llegar a acuerdos internos de organización entre sus miembros, a la previsión de ruptura de dichos acuerdos, a la necesidad de atender a la pluralidad interna del grupo, a las intervenciones en los debates, a la distribución de los escaños correspondientes al Grupo Mixto, a la presencia en ponencias no legislativas de cada fuerza política que integre el grupo, a la posibilidad de sustituirse entre sí sus miembros y, en fin, a la posibilidad de formular o participar,

con una sola firma, en las actividades parlamentarias. (vot particular dels magistrats Conde-Pumpido Tourón i Sáez Valcárcel).

En definitiva, de la lectura de l'actual Sentència resta el dubte sobre si expressa una posició del TC, que comporta menystenir la qüestió interpretativa vinculada a l'existència de diferents versions lingüístiques, o bé el pronunciament cal circumscriure'l per les "necessitats argumentatives" del cas, en què l'argument esgrimit no casaria amb la *ratio decidendi* de la Sentència, les febleses de la qual es posen de manifest pels vots particulars.

[Sentència del Tribunal Constitucional 41/2022, de 21 de març. Sala Primera. Recurs d'emparament. Ponent: Maria Luisa Balaguer Callejón. BOE núm. 103, de 30 d'abril de 2022.](#)

Aquest recurs d'emparament l'interposa una persona d'origen xinès contra una interlocutòria del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC), que desestima la impugnació de la interlocutòria prèvia per la qual es declarava ferma la sentència del mateix tribunal que confirmava la dictada en primera instància per l'Audiència Provincial de Barcelona, que el condemnava per un delictes de lesions en l'àmbit familiar i un delictes de temptativa d'assassinat. El recurrent addueix, d'una banda, que la interlocutòria qüestionada no informava dels recursos disponibles (qüestió que s'imbrica amb la suspensió general de terminis processals durant l'estat de l'alarma per la pandèmia de COVID-19) i, d'una altra, que la sentència dictada en apel·lació no se li va notificar de manera correcta, amb la traducció corresponent. En el darrer sentit, al·lega que la Directiva 2010/64/UE (art. 2.1, 3.1 i 3.2) del Parlament Europeu i del Consell, i l'article 123.1.d de la Llei d'enjudiciament Criminal (LECr) requereixen facilitar la traducció dels documents essencials del procediment, i en el cas "no consta en autos ninguna actuación de información de derechos y de la sentencia del acusado en chino, lo cual no supone una realización del derecho fundamental en todos sus efectos materiales". Més concretament, addueix que si bé la sentència d'instància es va traduir al xinès, no va succeir el mateix amb la sentència d'apel·lació, i la indefensió per aquest fet va venir agreujada pel confinament durant l'estat d'alarma, que hauria impedit al lletrat traslladar-se al centre penitenciari on el recurrent romania en presó preventiva (ja condemnat en primera instància) per tal d'informar-lo del contingut desestimatori de la resolució judicial. El dret fonamental que es considera vulnerat és el dret a un procés amb totes les garanties (art. 24.2 CE), en relació amb el dret a la traducció i interpretació per a qui no parla o no entén la llengua de tramitació del procediment, juntament amb l'article 6.3 del Conveni europeu dels drets humans.

Pel que fa a la dimensió lingüística del cas, el TSJC va considerar que la notificació personal a l'acusat en xinès no resultava exigible, de conformitat amb una lectura sistemàtica dels articles 161 y 180 LECr. En aquest sentit, assenyalava la diferència respecte de les regulacions francesa –article 183.4 CPP– i alemanya –article 145 OPP– que fixen un principi general de doble notificació, als representants processals i a les persones acusades. La LECr, per contra, partiria d'un principi general de l'eficàcia de la notificació única, ja sigui a l'inculpat/acusat o al seu procurador/letrat, amb l'excepció única de la sentència definitiva, on cal la notificació doble (article 160.1 LECr). I, si bé això no exclou esforços de notificació complementaris a altres intervinents, no poden condicionar l'eficàcia comunicativa de la notificació.

El Ministeri Fiscal, en relació amb la no traducció al xinès de la sentència d'apel·lació, recorda que el Tribunal Suprem (TS) ha interpretat sempre que el dret a la traducció només es vulnera si comporta indefensió material que hagi provocat una privació de dret efectiva d'algun mitjà de defensa o la seva limitació. No obstant l'anterior, el fiscal no comparteix aquesta posició tradicional del TS, atès que: "(i) dicha interpretación provoca que recaiga en los abogados un plus de diligencia a la hora de solicitar la traducción desde el primer momento; (ii) supone una falta de exigencia al propio Estado en su tarea de velar por que se beneficie a quienes no conocen el idioma español, olvidando que, conforme a lo establecido en el art. 3.1 de la Directiva 2010/64/UE, esa traducción es una obligación de los Estados; (iii) esta línea interpretativa parece invertir la garantía establecida en el art. 3.8 de la Directiva y en el art. 126 LECrim en relación con la renuncia de este derecho." Per tant, conclou que no havia de recaure en la part acusada o el seu advocat la sol·licitud de la traducció de la sentència d'apel·lació, a banda de no apreciar raons que justificuessin per què la segona sentència no es va traduir, com sí que es va fer amb la dictada inicialment per l'Audiència Provincial de Barcelona, en absència de renúncia a la traducció per part de la defensa de l'afectat i perquè en el cas no resultava possible suplir el

dret a la traducció amb les explicacions orals de l'advocat defensor, a causa del confinament domiciliari (amb cita de la STEDH de 19 de desembre de 1989, assumpte *Kamasinski c. Austria*).

Sens perjudici de l'anterior, el Ministeri Fiscal considera que no s'havia d'entrar a analitzar aquest motiu, en no constar en la part final de la demanda d'empara una petició de pronunciament relatiu a aquesta queixa. El TC no aprecia aquest vici formal, en considerar que del cos de la demanda es pot deduir la pretensió relativa a la traducció dels elements essencials de les actuacions, vinculada a l'al·legació de l'article 24.2 CE, i entra a examinar el fons del tema (FJ 3.a).

Escau notar que, ja en la fase d'admissió del recurs, el TC va vincular la "transcendència constitucional" del recurs (art. 50.1 LOTC), entre d'altres, al fet de permetre fixar doctrina sobre el contingut del dret a un procés amb totes les garanties en relació amb la traducció de documents judicials escrits, després de la reforma de la LECr per la Llei orgànica 5/2015, de 27 d'abril, mitjançant la qual es transposen la Directiva 2010/64/UE, de 20 d'octubre, relativa al dret a la interpretació i la traducció en els processos penals, i la Directiva 2012/13/UE, de 22 de maig, relativa al dret a la informació en els processos penals. El TC destaca aquest aspecte, que no comptava amb una doctrina àmplia i consolidada com l'existent respecte del dret a l'assistència d'un intèrpret durant les actuacions orals, que sintetitza en el FJ 5 de la Sentència (amb citació de les STC 5/1984, de 24 de gener, 74/1987, de 25 de maig, 71/1988, de 19 d'abril, 188/1991, de 3 d'octubre i 181/1994, de 20 de juny i de la Sentència del Tribunal Europeu dels Drets Humans de 19 de desembre de 1989, assumpte *Kamasinski c. Austria*, en relació amb l'article 6.3 del Conveni).

En el cas analitzat, el TC identifica dues normes no constitucionals rellevants per analitzar i resoldre el cas: d'una banda, l'article 3 de la Directiva 2010/64/UE, que estableix l'obligació positiva dels estats de vetllar perquè l'investigat en un procés penal –que no entengui la llengua del procediment– es beneficiï d'una traducció escrita de tots els documents essencials per garantir el dret de defensa i l'equitat del procés (art. 3.1), entenent per documents essencials "cualquier resolución que prive a una persona de libertad, el escrito de acusación y la sentencia" (art. 3.2), així com d'altres que considerin les autoritats competents; d'altra banda, l'article 123 de la LECr (en la redacció de l'any 2015), que explicita que els acusats que no parlin o entenguin el castellà o la llengua oficial tenen "d) Derecho a la traducción escrita de los documentos que resulten esenciales para garantizar el ejercicio del derecho de defensa. Deberán ser traducidos, en todo caso, las resoluciones que acuerden la prisión del imputado, el escrito de acusación y la sentencia. e) Derecho a presentar una solicitud motivada para que se considere esencial un documento." El precepte també diu que, excepcionalment, la traducció escrita de documents es pot substituir per un resum oral del seu contingut en una llengua comprensible, amb la suspensió dels terminis processals fins que sigui efectivament realitzada.

Tot seguit, el FJ 5.b de la Sentència ressenyada extreu del marc normatiu prèviament configurat cinc conclusions sobre l'abast del dret a la traducció:

- El dret a la traducció, igual que el dret a intèrpret, s'emmarca en el dret a la tutela judicial efectiva sense indefensió de l'article 24.1 CE, i s'estén a totes les actuacions que afecten un possible judici o condemna, tant judicials com policials.
- Correspon als jutges i tribunals vetllar per l'efectivitat d'aquest dret, els quals han de procurar d'ofici que es traslladi a qualsevol investigat o acusat que no entengui "el idioma espanyol" (escau observar que el TC no té en compte la possibilitat de sentències dictades en una altra llengua oficial, o el seu coneixement per l'acusat, com sí que preveu l'article 123 LECr) d'una traducció en el seu idioma dels documents essencials per garantir-ne el dret de defensa i el principi de contradicció, sens perjudici de la possibilitat de resum oral, d'acord amb l'article 123 *in fine*.
- Es consideren documents essencials l'escrit d'acusació i també totes les resolucions judicials que acordem mesures cautelars i que posen fi a les diferents fases procedimentals.
- L'investigat pot sol·licitar la traducció d'altres actuacions (no catalogades d'essencials) que la defensa consideri imprescindibles per a l'exercici adequat de les seves pretensions, sense que això comporti la "concesión automática" d'un dret hipotètic a la traducció de totes les actuacions existents en el procediment, sinó només d'aquelles que afecten materialment el dret de defensa.

- Per tal que la manca de traducció pugui comportar la vulneració del dret fonamental a un procés amb totes les garanties (art. 24.2), cal que s'hagi produït una situació d'indefensió material que, a l'ensem, es tradueixi en el menyscapte del dret de defensa i l'exercici adequat de les pretensions.

En un sentit negatiu, el TC afegeix que: “Consecuentemente, en aquellos casos en los que el investigado conociera el idioma de las actuaciones cuya traducción se pretende (SSTEDH de 18 de octubre de 2006, asunto *Hermi c. Italia*, y de 10 de junio de 2008, asunto *Galliani c. Rumania*), hubiera sido asistido en su traducción y entendimiento por un intérprete o por su representación procesal (STEDH de 19 de diciembre de 1989, asunto *Kamasinski c. Austria*) o las mismas no puedan ser catalogadas como esenciales para el ejercicio del derecho de defensa, no se habrá producido una vulneración del derecho a un proceso con todas las garantías, no se habrá restringido el derecho de dicha parte a alegar y justificar sus pretensiones y, por lo tanto, no se habrá generado un efecto material de indefensión, con real menoscabo del derecho de defensa y con el consiguiente perjuicio real y efectivo para los intereses del afectado.”

Quant a l'aplicació d'aquesta doctrina al cas examinat (FJ 5.c), la queixa del reclamant afectaria la manca de traducció de la sentència d'apel·lació a un idioma comprensible, que, junt amb la manca d'interpret que pogués fer-li'n un resum oral i la impossibilitat de l'advocat d'accedir al centre penitenciari, li haurien impedit conèixer els fonaments de la desestimació del recurs d'apel·lació, una informació necessària per poder decidir si acudir o no a cassació. El TC destaca que, per contra, sí que es va fer ús d'interpret i es varen traduir les actuacions essencials durant el procés previ en primera instància i davant les autoritats policials. Tampoc no constava cap renúncia expressa posterior a la traducció (art. 126 LECr). Per tant, el TC conclou que la manca de traducció de la sentència d'apel·lació va generar una situació d'indefensió i ordena retrotreure el procediment fins al moment immediatament posterior al dictat d'aquesta sentència, amb l'obligació de notificar-la traduïda.

[Sentència del Tribunal Constitucional 45/2022, de 23 de març. Recurs d'emparament. Ple. Ponent: Pedro José González-Trevijano Sánchez. BOE núm. 103, de 30 d'abril de 2022.](#)

[Sentència del Tribunal Constitucional 47/2022, de 24 de març. Recurs d'emparament. Ple. Ponent: Ricardo Enríquez Sancho. BOE núm. 103, de 30 d'abril de 2022.](#)

Les dues sentències resolen recursos d'emparament contra la Sentència 459/2019, de 14 d'octubre de 2019, en el Judici del procés, interposats, respectivament, per Oriol Junqueras Vies i Raül Romeva Rueda, condemnats per un delict de sedició i malversació, i per Joaquim Forn i Chiariello, condemnat per un delict de sedició. En la relació amb l'objecte propi d'aquesta crònica, i al costat d'altres múltiples vulneracions de drets fonamentals i llibertats públiques (per exemple, en el primer recurs, s'al·lega la violació dels articles 14, 16, 17, 20, 21, 23, 24.2 i 25.1 CE), la qüestió lingüística es vincula amb el dret a un procés públic amb totes les garanties i el dret a un procés just, que inclou el dret al jutge predeterminat per la llei. Amb un caràcter molt tangencial, la demanda també denuncia que la presència qüestionada del partit polític VOX com a acusació popular comporta traslladar a l'àmbit judicial la dialèctica i el “llenguatge de confrontació política”, aspecte que no motiva cap consideració concreta del Tribunal (STC 45/2020, FJ 10). Ni l'advocat de l'Estat ni la representació de VOX no fan referència a la llengua en formular al·legacions.

En aquestes sentències, el TC examina l'al·legació relativa a la vulneració del dret al jutge predeterminat per la llei (antecedent 3.1) en el FJ 4, que, al seu torn, remet a la doctrina de les resolucions prèvies relatives a altres condemnats per la STS 459/2019 (STC 34/2021, 91/2021, 106/2021, 121/2021 i 122/2021, de 2 de juny, i 184/2021). Com en els casos anteriors, per desestimar la impugnació, el TC manté el criteri del TS segons el qual “tanto la acusación por delito de rebelión y sedición como el relato fáctico sobre el que se construye la acusación por malversación de caudales públicos incorporaban hechos que desbordaron el límite territorial de la comunidad autónoma catalana”. I, tot seguit, i sense quasi motivació, desestima la queixa connexa de caràcter lingüístic, en dir:

La predeterminación legal de la Sala de lo Penal del Tribunal Supremo para la averiguación y enjuiciamiento de los hechos atribuidos al demandante priva de fundamento suficiente a las quejas conexas que, sin desarrollo argumental adicional, aluden a la alegada afectación de su derecho de defensa que, en la demanda, se vincula a las inevitables incomodidades de comunicación con su

letrado consustanciales a su temporal ubicación como preso preventivo en centros penitenciarios del territorio donde se sitúa el órgano judicial de enjuiciamiento. Tal afectación no puede ser considerada indebida sino consecuencia de la competencia objetiva cuya conformidad con la Constitución acaba de ser afirmada; tampoco se concretan en la demanda qué actuaciones procesales ni qué facultades del derecho de defensa se han visto decisivamente afectadas o limitadas por la determinación legal de la competencia cuestionada de manera que haya sufrido un menoscabo sensible de los principios de contradicción y de igualdad de armas (SSTC 62/2009, de 9 de marzo, FJ 4, y 5/2020, de 15 de enero, FJ 14). Por lo demás, tampoco puede ser compartida la extensión de esta queja a la falta de cobertura jurídica de su pretensión de expresarse en su lengua propia, ante el Tribunal, fuera de la comunidad autónoma de Cataluña. Sobre esta materia nos hemos referido *in extenso* al resolver quejas semejantes planteadas por otros condenados en la causa (por todas, STC 121/2021, de 2 de junio, FJ 5), a cuya fundamentación y decisión desestimatoria debemos remitirnos íntegramente. (apartat 4.4.5 de les STC 45/2022 i 47/2022).

Per consegüent, en virtut de la remissió formulada, el TC es limita ara a reiterar la doctrina de les STC 121 i 122/2021, ambdues del 2 de juny, dictades en els recursos d'emparament interposats per Jordi Sánchez i Jordi Cuixart, en què es rebutjava la vulneració de drets lingüístics vinculats als drets fonamentals de l'article 24 de la Constitució (vegeu la [crònica del Tribunal Constitucional del núm. 77 de la Revista de Llengua i Dret](#), p. 244-247).